

Universiteit
Leiden
The Netherlands

A different perspective on the Carolingian economy: Material culture and the role of rural communities in exchange systems of the eighth and ninth centuries

Kemme, A.W.A.

Citation

Kemme, A. W. A. (2021, April 8). *A different perspective on the Carolingian economy: Material culture and the role of rural communities in exchange systems of the eighth and ninth centuries*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3151777>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3151777>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/3151777> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kemme, A.W.A.

Title: A different perspective on the Carolingian economy: Material culture and the role of rural communities in exchange systems of the eighth and ninth centuries

Issue date: 2021-04-08

Bibliography

- Acemoglu, D./J.A. Robinson, 2012: *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*, London.
- Adrian, Y.-M., 2006: Répertoires et approvisionnement sur le plateau de Saint-André-de-l'Eure durant le haut Moyen Âge: principaux caractères de la céramique mérovingienne et carolingienne au sud d'Evreux (Eure), in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Âge (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 339-363.
- Alavi, H., 1987: Peasantry and Capitalism: A Marxist Discourse, in T. Shanin (ed.), *Peasants and peasant societies : selected readings*, Oxford/New York, 185-196.
- Alberts, W.J./H.P.H. Jansen 1964 [1977]: *Welvaart in wording. Sociaal-economische geschiedenis van Nederland van de vroegste tijden tot het einde van de middeleeuwen*, 's-Gravenhage.
- Ament, H., 1976: Chronologische Untersuchungen an fränkischen Gräberfeldern der jüngeren Merowingerzeit im Rheinland, in *Berichte der Römisch-Germanischen Kommission* 57, 285-336.
- Appadurai, A., 1988 (1986): Introduction. Commodities and the politics of value, in A. Appadurai (ed.), *The social life of things. Commodities in a cultural perspective*, 2nd edn, Cambridge, 3-63.
- Arthur, B.A., 2013: *Complexity Economics: A Different Framework for Economic Thought*, SFI working paper 2013-04-012, Santa Fe.
- Arts, N./J. Siemons, in prep.: *De Karolingische pottenbakkerij van Badorf-type aardewerk te Beerse (B.)*.
- Baastrup, M.P., 2009: småfibler af karolingiske og ottonske typer i Danmark, in *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 2005 (2009), 209-252.
- Baastrup, M.P., 2013: Continental and Insular Import in Viking Age Denmark : Distribution and Circulation, in *Zeitschrift für Archaeologie des Mittelalters* 41, 85-207.
- Bäck, M., 1995: Importkeramiken i Birka, in *Meta* 95:1, 4-21.
- Baker, J./S. Brooks, 2015: Identifying outdoor assembly sites in early medieval England, in *Journal of Field Archaeology* 40, 3-21.
- Ball, E.A.G., 2007: Het vroeg-middeleeuws aardewerk, in E.A.G. Ball/P. van den Broeke, *Opgravingen op 't Klumke te Nijmegen-Oosterhout : boeren uit het Midden-Neolithicum, de IJzertijd en de Merovingische periode op een zandrug in de oostelijke Betuwe*, Archeologische berichten Nijmegen 6, Nijmegen, 55-72.
- Ball, E.A.G./L.A. Tebbens/C.M. van der Linde (eds.), 2018: *Het Maasdal tussen Eijsden en Mook. De bewonings- en gebruiksgeschiedenis van het Maasdal op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk*, Nederlandse Archeologische Rapporten 60, Den Haag.
- Bardet, A.C., 1995: Pottery Traded to Dorestad: some Exploratory Archaeometrical Analyses of Early Medieval Rhenish Wares, in *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 41, 187-251.
- Bartels, M.H., 2006: *De Deventer wal tegen de Vikingen, archeologisch en historisch onderzoek naar de vroegmiddeleeuwse wal en stadsmuren (850-1900) en een vergelijking met andere vroegmiddeleeuwse omwalde nederzettingen*, Rapportages Archeologie Deventer 18, Deventer.
- Bazelmans, J./D. Gerrets/A. Pol, 2002: Metal detection and the Frisian Kingdom. Questions about the central place of northern Westergo in the early Middle Ages, in *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 45, 219-41.
- Beinhocker, E.D., 2006: *The Origin of Wealth: Evolution, Complexity, and the Radical Remaking of Economics*, London.
- Bentley, R.A./H.D.G. Maschner, 2009: Complexity Theory, in R.A. Bentley/H.D.G. Maschner/C. Chippindale (eds.), *Handbook of Archaeological Theories*, Lanham/New York/Toronto/Plymouth, 245-270.

- Besteman, J.C., 1989: The pre-urban development of Medemblik: from an early medieval trading centre to a medieval town, in H.A. Heidinga/H.H. van Regteren Altena (eds.), *Medemblik and Monnickendam. Aspects of medieval urbanization in northern Holland*, Amsterdam, 1-30.
- Bijsterveld, A.J./B. Thissen, P.N. Noomen, 1999: Der niederländische Fernbesitz der Abtei Echternach im Früh- und Hochmittelalter, in M.C. Ferrari (ed.), *Die Abtei Echternach 698-1998*, Luxembourg, 203-228.
- Birch, T., 2011: Living on the edge: Making and moving iron from the 'outside' in Anglo-Saxon England, in *Landscape History* 32, 5-26.
- Bischof, D., 2000: *Siedler, Söldner und Piraten Ausstellungskatalog*, Bremer Archäologische Blätter Beiheft 2, Bremen.
- Blackburn, M.A.S., 1993: Coin circulation in Germany during the early Middle Ages: the evidence of single-finds, in B. Kluge (ed.), *Fernhandel und Geldwirtschaft. Beiträge zum deutschen Münzwesen in sächsischer und salischer Zeit. Ergebnisse des Dannenberg-Kolloquiums 1990*, Sigmaringen, p. 37-54.
- Blackmore, L., 2001: Pottery: Trade and Tradition, in D. Hill/R. Cowie (eds.), *Wics. The early mediaeval trading centres of northern Europe*, Sheffield, 22-42.
- Bloch, M./J. Parry, 1989: Introduction. Money and the morality of exchange, in J. Parry/M. Bloch (eds.), *Money and the morality of exchange*, Cambridge, 1-32.
- Blom, E./H.M. van der Velde (eds.), 2015: *De archeologie van Boxmeer-Sterckwijk: 4500 jaar wonen, werken en begraven langs de Maas*, ADC Monografie 18, Amersfoort.
- Böhner, K., 1951: Karolingische Keramik aus dem Bonner Münster, in *Bonner Jahrbücher* 151, 118-121.
- Böhner, K., 1955/56: Frühmittelalterliche Töpferöfen in Walberberg und Pingsdorf, in *Bonner Jahrbücher* 155/156, 372-387.
- Böhner, K./P.J. Tholen/R. Von Uslar, 1950: Ausgrabungen in den Kirchen von Breberen und Doveren (Regierungsbezirk Aachen), in *Bonner Jahrbücher* 150, 129-228.
- Boersma, J.W., 1990: De archeologie van protohistorisch Groningen, in J.W. Boersma/J.F.J. van den Broek/G.J.D. Offerman (eds.), *Groningen 1040. Archeologie en oudste geschiedenis van de stad Groningen*, Bedum, 43-66.
- Bonnassié, P., 1989: Consommation d'aliments immondes et cannibalisme de survie dans l'Occident du haut Moyen Âge, in *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations* 44, 1035-1056.
- Bonnassié, P., 1991a: From One Servitude to Another: The Peasantry of the Frankish Kingdom at the Time of Hugh Capet and Robert the Pious (987-1031), in P. Bonnassié, *From slavery to feudalism in South-western Europe*, 288-313.
- Bonnassié, P., 1991b: Rural Communities in Catalonia and Valencia (from the Ninth to the Mid-fourteenth Centuries), in P. Bonnassié, *From slavery to feudalism in South-western Europe*, 243-287.
- Boon, H., 2011: *Hessens-Schortens. Een typologische studie naar vroegmiddeleeuws, handgevormd aardewerk in Noord-Nederland*, Groningen (unpublished MA thesis Rijksuniversiteit Groningen).
- Boretius, A. (ed.), 1883: *Capitularia regum Francorum 1*, Hannover.
- Bourdieu, P., 1990: *The logic of practice*, Oxford.
- Bos, J.M., 2005/06: Medieval brooches from the Dutch province of Friesland (Frisia): a regional perspective on the Wijnaldum brooches. Part I: small equal-armed brooches, in *Palaeohistoria* 47/48, 455-477.
- Bos, J.M., 2007/08: Medieval Brooches from the Dutch province of Friesland (Frisia): a regional perspective on the Wijnaldum Brooches. Part II: Disc Brooches, in *Palaeohistoria* 49/50, Groningen, 709-793.
- Bosman, M./H.J. Calkoen, 1967: Een karolingische woonplaats bij Wijk aan Zee (gem. Beverwijk), in *Westerheem* 16, 224-231.
- Bouillon, J./N. Roy, 2015: Les cadres de productions potiers du haut Moyen Âge en région Centre: état des lieux, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 195-212.

- Bouma, N., 2014: Sporen en structuren, in N. Bouma/A. Müller, *Tienduizend jaar landschaps- en bewoningsgeschiedenis in het Maasdal tussen Well en Aijen. Een verkennend en waarderend onderzoek in de deelgebieden 1 en 4 en een archeologische opgraving in deelgebied 2 te Well-Aijen Hoogwatergeul werkvak 4*, ADC rapport 3472, Amersfoort, 73-104.
- Bourgeois, I./A. Ervynck/R. Annaert/M. Boudin/K. Deforce/P. Degryse/H. de Wolf/K. Haneca/K. Hänninen/M. Jacobs/I. Vanden Berghe/W. van der Meer/W. van Neer/M. van Strydonck, 2015: Cultureel-archeologisch en ecologisch onderzoek van twee vroegmiddeleeuwse waterputten uit Nijlen: landschap en landgebruik, in *Relicta* 12, 7-55.
- Bressoud, A./M. Frauciel/M. Gazenbeek/K. Michel, 2015: Ruptures et continuités dans les productions céramiques entre mondes romain et mérovingien en Lorraine, in F. Thuiller/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 445-456.
- Bridger, C./F. Siegmund, 1987: Funde des 8. Jahrhunderts aus Xanten, in *Bonner Jahrbücher* 187, 543-562.
- Brouwer, M.C., in prep.: *Bewoning langs de weg naar Cuijk. Sporen uit het midden-neolithicum, de midden- en late bronstijd, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen in plangebied De Riet te Beers (gemeente Cuijk)*, BAAC-rapport A-11.0163, 's-Hertogenbosch.
- Brouwer, M.C./R.G. van Mousch, 2015: *Leemspitters en landbouwers Bewoning uit de late prehistorie en de middeleeuwen (8e t/m 14e eeuw) in het plangebied Tilburg, Enschtsebaan-Zuid 2*, BAAC-rapport A-09.0407, 's-Hertogenbosch.
- Brown, D., 2006: Bilan sur les céramiques saxonnes découvertes a Southhampton, in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Âge (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix ans après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau*, Caen, 317-324.
- Bruand, O., 2002: *Voyageurs et marchandises aux temps carolingiens: Les réseaux de communication entre Loire et Meuse aux VIIIe et IXe siècles*, Brussels.
- Bult, E.J., 2009: *Spijkenisse Hartel-West. Het aardewerk van de middeleeuwse nederzetting op vindplaats 10-117*, BOORrapporten 479, Rotterdam.
- Carmiggelt, A./P.J.W.M. Schulten (eds.), 2002: *Veldhandleiding archeologie*, Archeologie Leidraad 1, Zoetermeer.
- Châtelet, M., 2015: Les ateliers de potiers du haut Moyen Âge en Alsace: une approche par le biais des productions, in F. Thuiller/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 441-444.
- Chayanov, A. V., 1966: *The Theory of Peasant Economy*, ed. D. Thorner/B. Kerblay/R.E.F. Smith, Homewood.
- Claude, D., 1985: Aspekte des Binnenhandels im Merowingerreich auf Grund der Schriftquellen, in K. Düwel/H. Jahnkun/H. Siems, D. Tiempe (eds.), *Untersuchungen zu Handel und Verkehr der vor- und frühgeschichtlichen Zeit in Mittel- und Nordeuropa. Teil 3. Der Handel des frühen Mittelalters: Bericht über die Kolloquien der Kommission für die Altertumskunde Mittel- und Nordeuropas in den Jahren 1980 bis 1983*, Göttingen, 9-99.
- Cleary, D., 1993: After the Frontier: Problems with Political Economy in the Modern Brazilian Amazon, in *Journal of Latin American Studies* 25, 331-349.
- Colette, O./S. De Longueville/N. Mees/C. Robinet/R. Vanmechelen, 2006: Le Grognon (Namur, Belgique): un site de consommation au secours de la recherche céramologique du VIIIe au XIe siècle, in: V. Hincker/P. Husi, *La céramique du haut Moyen Âge (Ve-Xe siècles) dans le nord-ouest de l'Europe. Bilan et perspectives dix ans après le colloque d'Outreau, Actes du colloque de Caen, 18-20 mars 2004*, Caen, 107-129.

- Compagnon, É./C. Severin, 2015: Deux fours de potier du début du Xe siècle et leur environnement à Oisy-le-Verger (Pas-de-Calais), in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 83-102.
- Costambeys, M./M. Innes/S. MacLean, 2011: *The Carolingian world*, Cambridge medieval textbooks, Cambridge.
- Coupland, S., 2006: Between the devil and the deep blue sea. Hoards in ninth-century Frisia, in B.J. Cook, *Coinage and history in the North Sea world: c. AD 500 - 1250; essays in honour of Marion Archibald*, 241-266.
- Coupland, S., 2010: Carolingian Single Finds and the Economy of the Early Ninth Century, in *The Numismatic Chronicle* 170, 287-319.
- Coupland, S., 2011a: A Checklist of Carolingian Coin Hoards 751-987, in *Numismatic Chronicle* 171, 203-256.
- Coupland, S., 2011b: Raiders, traders, worshippers and settlers: the Continental perspective, in J.A. Graham-Campbell/S.M. Sindbaek/G. Williams, *Silver economies, monetisation and society in Scandinavia, AD 800 - 1100*, Aarhus, 113-131.
- Coupland, S., 2014a: A supplement to the checklist of Carolingian coin hoards, in *Numismatic Chronicle* 174, 213-222.
- Coupland, S., 2014b: The Use of Coin in the Carolingian Empire in the Ninth Century, in R. Naismith/M. Allen/ E. Screen (eds), *Early Medieval Monetary History: Studies in Memory of Mark Blackburn*, Farnham, 257-293.
- Coutts, C.M., 1991: *Pottery and emporia: imported pottery in Middle Saxon England with particular reference to Ipswich*, Sheffield.
- Daleman, M./C.G. Koopstra, 2011: Metaal en slakmateriaal, in A. Ufkes (ed.), *Een archeologische opgraving in de vroegmiddeleeuwse ringwalburg van Domburg, gem. Veere (Z.)*, ARC publicaties 223, Groningen, 117-128.
- Davies, G.J., 2011: *Settlement, economy and lifestyle: the changing social identities of the coastal settlements of West Norfolk, 450-1100 AD.*, Nottingham (PhD thesis, University of Nottingham).
- Davies, W., 1988: *Small worlds: The village community in early medieval Brittany*, London.
- De Groote, K./ W. De Clercq, 2015: La production de céramique du haut Moyen Âge en Flandre (Belgique). Bilan et perspectives, in F. Thuiller, E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 361-372.
- Deeben, J.H.C. (ed.), 2009: *Handleiding voor de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden 3e generatie*, Amersfoort.
- De Janvry, A., 1987: Peasants, capitalism and the State in latin American culture, in T. Shanin (ed.), *Peasants and peasant societies : selected readings*, Oxford/New York, 391-401.
- De Koning, J., 2009: *Een vroegmiddeleeuwse nederzetting op het Meterikse veld (630 tot ca. 1000 na Chr.). Definitieve opgraving te Horst a/d Maas (L)*, Meterik, Zaandijk.
- De Koning, J., 2012: Het aardewerk, in J. Dijkstra (ed.), *Het domein van de boer en de ambachtsman. Een opgraving op het terrein van de voormalige fruitveiling te Wijk bij Duurstede: een deel van Dorestad en de villa Wijk archeologisch onderzocht*, ADC monografie 12, Amersfoort, 117-235.
- De Koning, J., 2015a: Aardewerk uit de Vroege Middeleeuwen, in J. Dijkstra, *Bewoningssporen uit de IJzertijd, Laat-Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen aan de Eerdweg in Beegden. Een archeologische opgraving*, ADC-rapport 3859, 48-52.
- De Koning, J., 2015b: *Onder het stuifzand. Overstoven vroegmiddeleeuwse nederzettingen bij Bloemendaal. De opgravingscampagnes Groot Olmen 2005, 2006 en 2007*, Zaandijk.

- De Koning, J., 2016: *Terug naar Dorregeest. Uitgeest-Dorregeest, offerplaats, nederzetting en kerk. Bewoning en grafritueel vanaf de late ijzertijd tot de late middeleeuwen*, Zaandijk.
- De Langen, G.J.D., 1992: *Middeleeuws Friesland. De economische ontwikkeling van het gewest Oostergo in de Vroege en Volle Middeleeuwen*, Groningen.
- Delaruelle, S./J. Van Doninck 2010: Uit Kempische bodem. Recent archeologisch onderzoek in de regio Turnhout, in *AVRA-bulletin* 10, 4-17.
- De Leeuwe, R., 2008: *Nieuwe huizen in Hulsel. Een laat-Merovingische nederzetting met een nieuw huistype op een nieuwbouwlocatie*, Archol-rapport 112, Leiden.
- De Logi, A., 2015: *Merendree – Gerolfsweg archeologisch onderzoek – januari tot februari 2014*, DL&H-rapport 16, Gent.
- De Longueville, S., 2006: La céramique du VIIIe au XIe siècle dans la vallée de la Meuse moyenne. Productions régionales et importations rhénanes et de l'Eifel, in R. Mennicken, *Keramik zwischen Rhein und Maas. Keramische Begegnungen*, Raeren, 55-61.
- Demolon, P./F. Verhaeghe, 1993: La ceramique du Ve au Xe siècle dans le Nord de la France et la Flandre belge: état de la question, in D. Piton (ed.), *Travaux du Groupe de Recherches et d'Etudes sur la Céramique dans le Nord - Pas-de-Calais. Actes du colloque d'Outreau (1 0-12 avril 1992). La céramique du Vème au Xème siècle dans l'Europe du nord-ouest*, Berck-sur-Mer, 385-407.
- De Mul, W., 1980: Een laat-Merovingische pottenbakkersoven?, in *Jaarverslag AWN-afdeling Nijmegen* eo 13, 14-15.
- Den Braven, J.A., 2009: Vroeg-middeleeuws tot recent aardewerk, in P.W. van den Broeke, J.A. den Braven, *Archeologisch onderzoek op het Dorpseplein in Nijmegen-Lent Nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de vroege tot volle middeleeuwen*, Archeologische Berichten Nijmegen 12, Nijmegen, 36-53.
- Den Braven, J.A./E.A.K. Kars, 2011: IJzerslakken, in P.W. van den Broek/J.A. den Braven/A.A.W.J. Daniël, *Een ijzertijd grafveld en een erf uit de Ottoonse tijd in het Lentseveld. Archeologisch onderzoek in Nijmegen-Lent*, Archeologische Berichten Nijmegen rapport 24, Nijmegen, 114-115.
- De Rijk, P., 2005: Slak, in N.M. Prangmsma/H. Vanneste, *Middeleeuwse bewoning in Huurne, gemeente Wierden. Definitief archeologisch onderzoek in het tracé van de A35 bij Wierden*, ADC-rapport 473, Amersfoort, 47-49.
- De Rijk, P., 2006: Het slakmateriaal, in M.F.P. Dijkstra/J. de Koning/S. Lange, *Limmen-De Krocht. De opgraving van een middeleeuwse plattelandsnederzetting in Kennemerland*, AAC-projectenbureau rapport 41, Amsterdam, 117-121.
- De Rijk, P., 2012: Slakmateriaal, in J. Dijkstra (ed.), *Het domein van de boer en de ambachtsman. Een opgraving op het terrein van de voormalige fruitveiling te Wijk bij Duurstede: een deel van Dorestad en de villa Wijk archeologisch onderzocht*, ADC monografie 12, Amersfoort, 421-432.
- De Rijk, P.T.A., 2013: Het slakmateriaal uit de middeleeuwse nederzetting, in J. de Winter, *Uit de mist herrezen; bewoningssporen uit de ijzertijd en een nederzetting uit de vroege- en volle middeleeuwen in Wehl-Motketel*, BAAC-rapport A-10.0262, 's-Hertogenbosch, 191-210.
- De Rijk, P.T.A., 2014: Het slakmateriaal, in N. Bouma/A. Müller, *Tienduizend jaar landschaps- en bewoningsgeschiedenis in het Maasdal tussen Well en Aijen. Een verkennend en waarderend onderzoek in de deelgebieden 1 en 4 en een archeologische opgraving in deelgebied 2 te Well-Aijen Hoogwatergeul werkvak 4*, ADC rapport 3472, Amersfoort, 171-182.
- De Rijk, P.T.A., 2015a: Metaalbewerking in de vroege middeleeuwen: de studie van het slakmateriaal, in M.C. Brouwer/R.G. van Mousch, *Leemspitters en landbouwers Bewoning uit de late prehistorie en de middeleeuwen (8e t/m 14e eeuw) in het plangebied Tilburg, Enschootsebaan-Zuid 2*, BAAC-rapport A-09.0407, 's-Hertogenbosch, 277-292.

- De Rijk, P., 2015b: Slakmateriaal, in E.M. ten Broeke/S. Diependaal/P.J.M. Wemerman, *Uttiloch. Proefsleuvenonderzoek en opgraving van een karolingische nederzetting binnen het plangebied Heegderweg-Aardhuisweg te Uddel*, Econsultancy rapport 13055599, Doetinchem, 108-126.
- De Rijk, P., 2016: Metaalslakken, in G. Hensen/M.P.J. Janssens, *Dolen door de Zwarte Molen: onbegrensde nederzettingen uit de IJzertijd tot en met de Volle Middeleeuwen. Gemeente Bernheze Archeologisch onderzoek: een opgraving*, RAAP-rapport 2794, Weesp, 253-274.
- De Vries, S./P. Vos, 2013: 2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0), Utrecht. Downloaded on 11-3-2014 from www.archeologieinnederland.nl.
- Den Hartog, C.M.W., 2010: *Appellaantje. LR55: Een vroegmiddeleeuwse nederzetting aan de Wilhelminalaan bij Vleuten*, Basisrapportage archeologie, Utrecht.
- Devroey, J-P., 1979: Les services de transport à l'abbaye de Prüm au IXème siècle, in *Revue du Nord* 61, 543-570.
- Devroey, J-P., 1993: Courants et réseaux d'échange dans l'économie franque entre Loire et Rhin, in *Mercati e mercanti nell'Alto Medioevo*, 327-393.
- Devroey, J-P., 1998: Twixt Meuse and Scheldt: Town and Country in the Medieval Economy of the Southern Netherlands from the Sixth to the Twelfth Century, in *The Fascinating Faces of Flanders: Through Art and Society*, Lisbon, 48-76.
- Devroey, J-P., 2003: *Économie rurale et société dans l'Europe franque. 1. Fondements matériels, échanges et lien social*, Paris.
- Devroey, J-P. 2006a: *De Georges Duby à Adriaan Verhulst: minimalisme, révolution, dynamisme de l'économie médiévale*, Gent.
- Devroey, J-P. 2006b: *Puissants et misérables: système social et monde paysan dans l'Europe des Francs (VIe - IXe siècles)*, Brussels.
- Devroey, J-P./A. Nissen Jaubert, 2012: Family, income and labour around the North Sea, 500-1000, in E. Vanhaute/I. Devos/T. Lambrecht (eds.), *Making a Living: Family, labour and Income. Rural Economy and Society in Northern-western Europe, 500-2000*, Turnhout, 5-44.
- Diependaal, S./E.M. ten Broeke/P.J.M. Wemerman, 2015: *Uttiloch. Proefsleuvenonderzoek en opgraving van een karolingische nederzetting binnen het plangebied Heegderweg-Aardhuisweg te Uddel*, Econsultancy rapport 13055599, Doetinchem.
- Dijkman, W., 2013: Artisanal Activities in Merovingian Maastricht, in *Medieval and Modern Matters* 4, 23-40.
- Dijkstra, J., 1998: *Archeologisch Onderzoek in de binnenstad van Tiel juni t/m september 1996, lokaties Koornmarkt en Tol-Zuid*, RAM 57, Amersfoort.
- Dijkstra, J. (ed.), 2012: *Het domein van de boer en de ambachtsman. Een opgraving op het terrein van de voormalige fruitveiling te Wijk bij Duurstede: een deel van Dorestad en de villa Wijk archeologisch onderzocht*, ADC monografie 12, Amersfoort.
- Dijkstra, J., 2015a: *Bewoningssporen uit de IJzertijd, Laat-Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen aan de Eerdweg in Beegden. Een archeologische opgraving*, ADC-rapport 3859.
- Dijkstra, J., 2015b: Vroegmiddeleeuwse erven en begravingen, in E. Blom/H.M. van der Velde (eds.), 2015: *De archeologie van Boxmeer-Sterckwijck: 4500 jaar wonen, werken en begraven langs de Maas*, ADC Monografie 18, Amersfoort, 447-517.
- Dijkstra, J./J.A.W. Nicolay (eds.), 2008: *Een terp op de schop. Archeologisch onderzoek op het Oldehoofsterkerkhof te Leeuwarden*, ADC Monografie 3, Amersfoort.
- Dijkstra, M.F.P., 2011a: Middeleeuws aardewerk van de Zanderij, in H.M. van der Velde (ed.), *Centrale erven langs de monding van de Oude Rijn gedurende de Vroege Middeleeuwen. Archeologisch onderzoek op en rond de Zanderij-Westerbaan in Katwijk. De projecten Duinvallei fase 8 en 9 en Colligny*, ADC-rapport 2846, Amersfoort, 60-65.

- Dijkstra, M.F.P., 2011b: *Rondom de monding van Rijn & Maas: landschap en bewoning tussen de 3e en 9e eeuw in Zuid-Holland, in het bijzonder de Oude Rijnstreek*, Amsterdam.
- Dijkstra, M.F.P./P. van Grinsven, 2007: *De vroeg-middeleeuwse nederzetting te Koudekerk aan den Rijn. Een bijna vergeten opgraving in de Lagewaardse Polder*, Renus Reeks 1, Leiden.
- Dijkstra, M.F.P./J. de Koning/S. Lange, 2006: *Limmen-De Krocht. De opgraving van een middeleeuwse plattelandsnederzetting in Kennemerland*, AAC-projectenbureau rapport 41, Amsterdam.
- Dijkstra, M.F.P./H.M. van der Velde, 2008: Sporen en structuren behorend tot de vroeg-middeleeuwse bewoning in het noordelijke deel, in H.M. van der Velde (ed.), *Cananefaten en Friezen aan de monding van de Rijn. Tien jaar archeologisch onderzoek op de Zanderij-Westerbaan te Katwijk (1996-2006)*, ADC Monografie 5, Amersfoort, 127-166.
- Dillmann, P./M. L'Héritier, 2009: Récupération et emploi du fer pour la construction des monuments de la période gothique, in J.-F. Bernard/P. Bernardi/D. Esposito (eds.), *Collection de l'Ecole Française de Rome. Il reimpiego in architettura: recupero, trasformazione, uso*, Rome, 157-176.
- Doeve, P., 2015: *The long journey of early medieval wood; establishing absolute dates and determining the provenance of timbers from the Oegstgeest-Rijnfront site. Considering the chronological and social-economic position of the early medieval settlement along the Old Rhine based on the archaeological wood finds from the wells and the revetment*, Leiden (unpublished MA thesis University Leiden)
- Dopsch, A., 1921-2: *Die Wirtschaftsentwicklung der Karolingerzeit vornehmlich in Deutschland*, Weimar.
- Dubillot, X./A. Valais, 2006: Les ateliers de potiers du haut Moyen Âge de la Frétellière à Trémentines (Maine-et-Loire), in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Âge (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau*. Condé-sur-Noireau, Caen, 43-64.
- Duby, G., 1966: Le problème des techniques agricoles, in *Agricoltura e mondo rurale in Occidente nell'alto medioevo*, Settimane di studio del Centro italiano di studi sull'alto medioevo 13, Spoleto, 267-283.
- Duby, G., 1973: *Guerrriers et paysans, 7e-12e siècle: premier essor de l'économie européenne*, Paris.
- Dunning, G.C., 1959: Pottery of the late Anglo-Saxon Period in England. The regional and chronological groups of local pottery, and imports from the continent, in *Medieval archaeology* 3, 31-81.
- Effros 2003a: *Merovingian mortuary archaeology and the making of the early Middle Ages*, Berkeley.
- Effros 2003b: The ritual significance of Vessels in the formation of Merovingian christian communities, in R. Corradini/M. Diesenberger/ H.Reimitz, *The construction of communities in the early middle ages: Texts, resources and artefacts*, The transformation of the Roman world 12, Leiden, 213-227.
- Ellmers, D., 1972: *Frühmittelalterliche Handelsschiffahrt in Mittel- und Nordeuropa*, Neumünster.
- Feveile, C./S. Jensen, 2000: Ribe in the 8th and 9th century. A contribution to the archaeological chronology of north Western Europe, in *Acta archaeologica* 71, 9-24.
- Feveile, C./S. Jensen/K.L. Rasmussen, 1998: Produktion af drejet keramik i Ribeområdet i den yngre germansk jernalder : proveniensbestemmelse ved hjælp af magnetisk susceptibilitet og termoluminescens, in *Kuml 1997-98*, 143-159.
- Fleming, R., 2012: Recycling in Britain after the fall of Rome's metal economy, in *Past and Present* 217, 3-45.
- Florén, A., 1993: Swedish Iron Before 1900, in G. Rydén/M. Ågren (eds.), *Ironmaking in Sweden and Russia. A survey of the social organisation of iron production before 1900*, Uppsala, 7-42.
- Fokkens, H., 1998: *Drowned Landscape. The Occupation of the Western Part of the Frisian-Drenthian Plateau, 4400 BC-AD 500*, Assen.
- Fossier, R., 1982: *Enfance de l'Europe. Aspects économiques et sociaux*, Paris.

- Frauciel, M./R. Lansival/ R. Prouteau, 2015: La céramique à base d'inclusions de calcaire coquillier: évolution technique et morphologique du vaisselier du haut Moyen Âge à travers les sites lorrains de Frouard, Prény et Vitry-sur-Orne, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 457-466.
- Frick, H.-J., 1992/93: Karolingisch-ottonische Scheibenfibeln des nördlichen Formenkreises, in *Offa* 49/50, 243-463.
- Gardiner, M./R. Cross/N. Macpherson-Grant/I. Riddler/L. Blackmore/D. Chick/S.Hamilton-Dyer/E. Murray/D. Weir, 2001: Continental Trade and Non-Urban Ports in Mid-Anglo-Saxon England: Excavations at Sandtun, West Hythe, Kent, in *Archaeological Journal* 158:1, 161-290.
- Georges-Leroy, M./M. Lenoble, 1993: La ceramique du haut Moyen Âge, VIIe-XIe siècles, en Champagne meridionale: l'apport des fouilles recentes d'habitats ruraux et de lieux de production, in D. Piton, D., *Travaux du Groupe de Recherches et d'Etudes sur la Céramique dans le Nord - Pas-de-Calais. Actes du colloque d'Outreau (10-12 avril 1992). La céramique du Vème au Xème siècle dans l'Europe du nord-ouest*, Berck-sur-Mer, 245-265.
- Gerrets, D.A./J. de Koning, 1999: Settlement development on the Wijnaldum-Tjitsma terp, in J.C. Besteman/ J.M. Bos/D.A. Gerrets/H.A. Heidinga/J. de Koning, *The excavations at Wijnaldum. Reports on Frisia in Roman and medieval times, Vol I*, Amsterdam, 73-123.
- Giertz, W., 1996: Middle-Meuse valley ceramics of Huy-type: a preliminary analysis, in *Medieval Ceramics* 20, 33-64.
- Giertz, W., 2000: Reliefbandamphoren aus St. Quirin im Kontext karolingischer Keramik, in M. Tauch (ed.), *Quirinus von Neuss. Beiträge zur Heiligen-, Stifts- und Münstergeschichte*, Köln, 222-271.
- Gilmour, L.A., 1988: *Early medieval pottery from Flaxengate, Lincoln*, London.
- Godelier, M., 1996: *L'Enigme du don*, Paris.
- Goossens, T.A. (ed.), 2012: *Van akker tot Hooghwerf. Onderzoek naar de bewoning van de ijzertijd, inheems Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd op de haakwal van Naaldwijk (plangebied Hoogeland, gemeente Westland)*, Archol-rapport 167, Leiden.
- Goustard, V., 2015: Les ateliers carolingiens et post-carolingiens de Saint-Maurice-Montcouronne (Essonne), in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 163-182.
- Grierson, P., 1959: Commerce in the Dark Ages: A Critique of the Evidence, in *Transactions of the Royal Historical Society 5th series*, 123-140.
- Groenewoudt, B., 1987: Deventer-Kloosterlanden: Pottery and Settlement Traces from the Merovingian Period, in *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 37, 225-243.
- Groothedde, M., 2013: *Een vorstelijke palts te Zutphen? Macht en prestige op en rond het plein 's-Gravenhof van de Karolingische tijd tot aan de stadsrechtverlening*, Zutphense Archeologische Publicaties 77, Zutphen.
- Groothedde, M., 2016: Charcoal and iron production at and around Zutphen (AD 850-1200), in *Medieval and Modern Matters. Archaeology and material culture in the Low Countries* 4, 61-80.
- Gross, U., 2004: Keramikverbreitung im 8. Jahrhundert als Hinweis auf Handel und Gliederung des politischen Raumes, in H.U. Nuber/H. Steuer/T. Zotz, *Der Südwesten im 8. Jahrhundert aus historischer und archäologischer Sicht*, Archäologie und Geschichte 13, 257-274.
- Gross, U., 2009: Keramikverbreitung und herrschaftliche Strukturen. Beispiele aus dem Mittelalter und der Frühen Neuzeit in Südwestdeutschland, in D. Krause et al. (eds.), *Kulturraum und Territorialität: archäologische Theorien, Methoden und Fallbeispiele; Kolloquium des DFG-SPP 1171, Esslingen 17. - 18. Januar 2007*, Rahden, 159-175.

- Grunwald, L., 2012: Anmerkungen zur Mayener Keramikproduktion des 9. bis 12. Jahrhunderts. Archäologische Nachweise - wirtschaftsgeschichtliche Aussagen - historische Einbindungen, in H. Pantermehl/R. Schreg/L. Grunwald (eds.), *Hochmittelalterliche Keramik am Rhein. Eine Quelle für Produktion und Alltag des 9. bis 12. Jahrhunderts*, Mainz, 143-160.
- Grunwald, L./R. Schreg, 2013: Frühmittelalterliche Siedlungen und Gräberfelder in der Gemarkung von Neuwied-Gladbach - Forschungsgeschichte, Quellenbestand und Auswertung einer Altgrabung, in *Archäologisches Korrespondenzblatt* 43, 569-584.
- Haseloff, G., 1990: *Email im Frühen Mittelalter. Frühchristliche Kunst von der Spätantike bis zu den Karolingern*, Marburger Studien zur vor- und Frühgeschichte, Sonderband I, Marburg.
- Hemminga, M./T. Hamburg, 2006: *Een Merovingische nederzetting op de oever van de Oude Rijn*, Archol Rapport 69, Leiden.
- Hamerow, H.F., 2002: *Early medieval settlements: the archaeology of rural communities in North-West Europe, 400-900*, Oxford.
- Harriss, B., 1987: Merchants and Markets of Grain in South Asia, in T. Shanin (ed.), *Peasants and peasant societies : selected readings*, Oxford/New York, 205-220.
- Heege, A., 1995: *Die Keramik des frühen und hohen Mittelalters aus dem Rheinland. Stand der Forschung - Typologie, Chronologie, Warenarten*, Archäologische Berichte 5, Bonn.
- Heege, A. 1997: *Hambach 500: Villa rustica und früh- und hochmittelalterliche Siedlung Wüstweiler (Gemeinde Niederzier), Kreis Düren*, Köln.
- Heeren, S./L. van der Feijst, 2017: *Prehistorische, Romeinse en middeleeuwse fibulae uit de Lage Landen. Beschrijving, analyse en interpretatie van een archeologische vondstcategorie*, Amersfoort.
- Heidinga, H.A., 1987: *Medieval settlement and economy north of the Lower Rhine*, Assen.
- Heidinga, H.A., 1990: From Krootwijk to Rhenen: in search of the elite in the Central Netherlands in the early Middle Ages, in J.C. Besteman/J.M. Bos/H.A. Heidinga (eds.), *Medieval archaeology in the Netherlands. Studies presented to H.H. van Regteren Altena*, Assen/Maastricht, 9-40.
- Heidinga, H.A., 2010: The birth of a desert; the Kootwijkerzand, in J. Fanta/H. Sipel, *Inland drift sand landscapes*, Zeist, 65-80.
- Heidinga, H.A./A.A.A. Verhoeven, 1992: Handel en wandel in de Vroege Middeleeuwen, in A. Carmiggelt (ed.), *Rotterdam Papers VII*, Rotterdam, 1-5.
- Henderikx, P.A., 1986. The lower delta of the Rhine and the Maas: landscape and habitation from the Roman period to ca.1000, in *Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek* 36, 447-599.
- Hendriksen, 2010: Metaal, in, C.M.W. Den Hartog, *Appellaantje. LR55: Een vroegmiddeleeuwse nederzetting aan de Wilhelminalaan bij Vleuten*, Basisrapportage archeologie, Utrecht, 95-116.
- Henning, J., 2004: Germanisch-romanische Agrarkontinuität und -diskontinuität im nordalpinen Kontinentaleuropa - Teile eines Systemwandels? Beobachtungen aus archäologischer Sicht, in D. Hägermann/W. Haubrichs/J. Jarnut (eds.), *Akkulturation – Probleme einer germanisch-romanischen Kultursynthese in Spätantike und frühem Mittelalter*, Berlin/New York, 396-435.
- Henning, J., 2007: Early European towns. The development of the economy in the Frankish realm between dynamism and deceleration AD 500-1100, in J. Henning (ed.), *Post-Roman Towns, Trade and Settlement in Europe and Byzantium. Vol. 1 The Heirs of the Roman West*, Berlin/New York, 3-40.
- Henning, J., 2008: Strong rulers - weak economy? Rome, the Carolingians and the archaeology of slavery in the first millennium AD, in J.R. Davis/M. McCormick (eds.), *The long morning of medieval Europe. New directions in early medieval studies*, Aldershot, 33-53.
- Henning, J. 2009: Revolution or relapse? Technology, agriculture and early medieval archaeology in germanic central Europe, in G. Ausenda/P. Delogu/C. Wickham, *The Langobards before the frankish conquest. An ethnographic perspective*, San Marino, 149-173.

- Hoegen, R.D./B. Jansen, 2008: *Plangebied Haarzicht te Vleuten, gemeente Utrecht, archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven)*, RAAP-rapport 1696, Weesp.
- Hermans, M., 2012: Analyse van het aardewerk uit de vroegmiddeleeuwse site Uitkerke-Groenwaecke, in *Terra Incognita* 5, 77-90.
- Hincker, V., 2006: Evolution des corpus céramiques en usage au haut Moyen Âge en Basse-Normandie à travers l'étude des rejets domestiques en contexte rural, in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 131-157.
- Hincker, V./K. Jardel/ X. Savary/F. Delacampagne, 2006: Un atelier de potier carolingien à Subles et éléments de comparaison avec l'atelier de la rue de Verdun à Bayeux (Calvados), in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 75-92.
- Hincker, V./P. Husi, 2006: *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*.
- Hinz, H., 1965: Die karolingische Keramik in Mitteleuropa, in *Karl der Grosse. Lebenswerk und Nachleben* 3, 252-287.
- Hodder, I., 2012: *Entangled: an archaeology of the relationships between humans and things*, Chichester.
- Hodges, R., 1982: *Dark Age Economics. The Origin of Towns and Trade AD 600-1000*, London.
- Hodges, R., 2012: *Dark age economics: a new audit*, London.
- Hollevoet, Y., 1991: Een vroeg-middeleeuwse nederzetting aan de Hoge Dijken te Roksem (gem. Oudenburg), in *Archeologie in Vlaanderen* 1, 181-196.
- Hollevoet, Y., 2000: Vroegmiddeleeuwse bewoningssporen nabij de Zandstraat te Ettelgem, in *Archeologie in Vlaanderen* VII, 83-94.
- Hollevoet, Y., 2006: Céramiques domestiques du haut Moyen Âge en Flandre, in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 243-247.
- Höltken, T., 2003: Keramikfunde des 8.-10. Jahrhunderts vom Heumarkt in Köln, in *Kölner Jahrbuch* 36, 511-566.
- Hörter, F./F.-X. Michels/J. Röder, 1950/51: Die Geschichte der Basaltlavaindustrie von Mayen und Niedermendig. I: Vor- und Frühgeschichte, in *Jahrbuch für Geschichte und Kunst am Mittelrhein* 2/3, 1-32.
- Hübener, W., 1959: *Die Keramik von Haithabu*, Neumünster.
- Huisman, D.J. (ed.), 2009: *Degradation of archaeological remains*, Den Haag.
- Huisman, M.A., 2005: Metaal, in M.C. Blom/A.M.I. van Waveren, *Nederzettingssporen uit de IJzertijd tot in de Volle Middeleeuwen. Een archeologische opgraving op het Husseleveld te Putten, gemeente Putten (Gld.)*, ARC-publicaties 121, Groningen, 133-144.
- Hurard, S., 2006: Une installation artisanale du haut Moyen Âge: l'atelier de potiers carolingiens du hameau de Chaudry à Vienne-en-Arthies (Val-d'Oise), in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 67-72.
- Husi, P., 2006: La céramique peinte et glaçurée du haut Moyen Âge dans l'ouest de la France: nouvelles données pour d'anciennes interprétations, un bilan pour le Nord-Ouest de l'Europe, in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau, Caen*, 173-180.

- Ijssennagger, N.L., 2017: *Central because Liminal: Frisia in a Viking Age North Sea World*, Groningen (PhD thesis Rijksuniversiteit Groningen).
- Innes, M., 2000: *State and society in the early Middle Ages. The middle Rhine valley, 400-1000*, Cambridge.
- Innes, M., 2009: Framing the Carolingian Economy, in *Journal of Agrarian Change* 9, issue 1, 42-58.
- Jansma, E./R.J. Van Lanen, 2015: The dendrochronology of Dorestad: placing early-medieval structural timbers in a wider geographical context, in A. Willemsen/H. Kik (eds.), *Golden Middle Ages in Europe: New Research into Early-Medieval Communities and Identities; proceedings of the second 'Dorestad Congress' held at the National Museum of Antiquities Leiden, The Netherlands, 2-5 July, 2014*, Turnhout, 105-120.
- Jansma, E./R. van Lanen/H.J. Pierik, 2017: Traveling through a river delta: A landscape-archaeological reconstruction of river development and long-distance connections in The Netherlands during the first millennium AD, in *Medieval Settlement Research* 32, 35-39.
- Jansen, R., 2007: *Bewoningsdynamiek op de Maashorst. De bewoningsgeschiedenis van Nistelrode van laat-neolithicum tot volle middeleeuwen*, Archol-rapport 48, Leiden.
- Janssen, W., 1987: *Die Importkeramik von Haithabu*, Neumünster.
- Janssens, M., 2010: *Plangebied Grote Molenstraat. Gemeente Overbetuwe. Archeologisch onderzoek: profsleuven en opgraving*, Raap-Rapport 2075, Weesp.
- Jennings, S., 1981: *Eighteen Centuries of Pottery from Norwich*, East Anglian Archaeology 13, Norwich.
- Joosten, I., 1995: Slakken en ijzerbewerking in Oost-Souburg, in R.M. van Heeringen/P.A. Henderikx/A. Mars (eds.), *Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland*, Goes/Amersfoort, 173-178.
- Joosten, I., 2002: De ijzerslakken van vindplaats 1, in M.C. Kenemans/H.M. van der Velde, *Archeologisch onderzoek op de Zelhemse Enk. De aanleg van de provinciale weg N315*, ADC rapport 120, Amersfoort, 52-55.
- Joosten, I., 2004: *Technology of early historical iron production in the Netherlands*, Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies Volume 2, Amsterdam.
- Joosten, I./H.J.M. van Nie, 1995: Vroeg-middeleeuwse ijzerproductie op de Veluwe, in *Madoc* 9, 203-12.
- Kalming, S., 2016: Early Northern Towns as Special Economic Zones, in L. Holmquist/S. Kalming/C. Hedenstierna-Jonson (eds.), *New Aspects on Viking-age Urbanism c. AD 750-1100. Proceedings of the International Symposium at the Swedish History Museum, April 17-20th 2013*, Stockholm, 11-22.
- Kars, H., 1980: Early-medieval Dorestad, an archaeo-petrological study. Part I. General introduction. The Tephrite Querns, in *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 30, 393-422.
- Kars, H., 1982: Early-medieval Dorestad, an archaeo-petrological study. Part II: The weights and the well. Petrology and provenance of the tuff artefacts net- or line-sinkers?, in *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 32, 147-168.
- Kars, H., 1983: Early-medieval Dorestad, an archaeo-petrological study: Parts V-VIII, in *Bericht van de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek* 33, 1-94.
- Kars, E.A.K., 2001: Natuursteen, in A.A.A. Verhoeven/O. Brinkkemper, *Twaalf eeuwen bewoning langs de Linge bij De Stenen Kamer in Kerk-Avezaath*, Amersfoort, 341-361.
- Kearney, M., 1996: *Reconceptualizing the Peasantry: Anthropology in Global Perspective*, Boulder.
- Keller, C., 1998: Karolingerzeitliche Töpferöfen in Bornheim-Walberberg, Rhein-Sieg-Kreis, in *Bonner Jahrbücher* 198, 285-348.
- Keller, C., 2004: Badorf, Walberberg und Hunneschans zur zeitlichen Gliederung karolingerzeitlicher Keramik vom Köln-Bonner Vorgebirge, in *Archäologisches Korrespondenzblatt* 34, 125-138.
- Keller, C., 2012: Karolingerzeitliche Keramikproduktion am Rheinischen Vorgebirge, in H. Pantermehl/R. Schreg/L. Grunwald, *Hochmittelalterliche Keramik am Rhein. Eine Quelle für Produktion und Alltag des 9. bis 12. Jahrhunderts*, Mainz, 209-224.

- Kenemans, M.C/H.M. van der Velde, 2002: *Archeologisch onderzoek op de Zelhemse Enk. De aanleg van de provinciale weg N315*, ADC rapport 120, Bunschoten.
- Kerkhoven, N.D., 2009: Metaal, in M. Nökkert, A.C. Aarts, H.L. Wynia, *Vroegmiddeleeuwse bewoning langs de A2. Een nederzetting uit de zevende en achtste eeuw in Leidsche Rijn*, Basisrapportage archeologie 26, Utrecht, 211-246.
- Kershaw, J., 2014: Viking-Age Silver in North-West England: Hoards and Single Finds, in S.E. Harding/D. Griffiths/E. Royles, *In Search of Vikings: Interdisciplinary Approaches to the Scandinavian Heritage of North-West England*, Boca Raton, 149-164.
- Kilger, C., 2007: Kaupang from Afar: Aspects of the Interpretation of Dirham Finds in Northern and Eastern Europe between the Late 8th and Early 10th Centuries, in D. Skre (ed.), *Means of Exchange. Dealing with Silver in the Viking Age*, Kaupang Excavation Project Publication Series, Volume 2, Aarhus, 199-252.
- King, D., 1986: Petrology, Dating and Distribution of Querns and Millstones. The Results of Research in Bedfordshire, Buckinghamshire, Hertfordshire and Middlesex, in *University of London Institute of Archaeology Bulletin* 23, 65-126.
- Kleemann, J., 2002: *Sachsen und Friesen im 8. und 9. Jahrhundert. Eine archäologisch-historische Analyse der Grabfunde*, Oldenburg.
- Knol, E., 2005: Gold und Silber aus Marsum - karolingische Schatzfunde in den Niederlanden, in E. Wamers (ed.), *Die Macht des Silbers. Karolingische Schätze im Norden*, Regensburg, 119-124.
- Knol, E., 2008: Metaal uit de Vroege-Middeleeuwen in Katwijk-Zanderij, in H.M. van der Velde (ed.), *Cananefaten en Friezen aan de monding van de Rijn. Tien jaar archeologisch onderzoek op de Zanderij-Westerbaan te Katwijk (1996-2006)*, ADC Monografie 5, Amersfoort, 295-310.
- Kohler, T., 2012: Complex systems and archaeology, in I. Hodder (ed.), *Archaeological theory today*, Cambridge, 93-123.
- Kooi, M., 2012: *Oirschot (NB), Gasthuisstraat. Definitief Archeologisch Onderzoek*, BAAC-BILAN rapport 2012/B1665, 's-Hertogenbosch.
- Koopmanschap, H.J.L.C./G. Sophie, 2014: *Antea Group Archeologie 2014/26. Archeologisch onderzoek voor het plangebied Bollemeer te Galder, gemeente Alphen-Chaam*, Heerenveen.
- Koster, A.A., 2003: Metaal en metaalslakken, in S. Arnoldussen (ed.), *Middeleeuwse bewoning te Bakel-Achter de Molen (Brabant)*, Archol rapport 16, Leiden, 132-144.
- Koster, A.A., 2010: IJzerslakken, in E.C. Pronk, E.C.: *Smeden voor de stad: archeologisch onderzoek: een opgraving van een IJzertijdgrafveld en een middeleeuwse nederzetting in het Lookwartier te Doetinchem*, RAAP-rapport 2085, Weesp, 155-164.
- Koster, C.K., 2011: *Wonen en werken in het centrum van prestedelijk Zutphen Archeologisch onderzoek naar structuren uit de opgravingen Zutphen - Stadhuis en Kuiperstraat 1 (gem. Zutphen)*, Zutphense Archeologische Publicaties 65, Zutphen.
- Lagatie, C./N. Roy, 2015: L'atelier de potier de la " Station d'épuration " à La Saulsotte (Aube). Nouvelles données pour le haut Moyen Âge, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 247-260.
- Lagerstedt, A., 2007: Craft, outland use and social organisation: A case study of the village of Ängersjö in Northern Sweden, in J. Klápště/P. Sommer (eds.), *Arts and Crafts in Medieval Rural Environment. L'artisanat rural dans le monde médiéval. Handwerk im mittelalterlichen ländlichen Raum. Ruralia VI, 22nd - 29th September 2005, Szentendre - Dobogókő Hungary*, Turnhout, 201-206.
- Lebecq, S., 1983: *Marchands et navigateurs frisons du haut Moyen Âge*, Lille.
- Lebecq, S., 1997: Routes of change: production and distribution in the West (5th-8th century), in L.E. Webster/M.P. Brown, *The transformation of the Roman World, AD 400-900*, London, 67-78.

- Lebecq, S., 2000: The role of the monasteries in the systems of production and exchange of the Frankish world between the seventh and the beginning of the ninth centuries, in I.L. Hansen/C. Wickham (eds.), *The long eighth century. Production, distribution and demand*, Leiden, 121-148.
- Lebecq, S., 2005: The Northern Seas (fifth to eighth centuries), in P.J. Fouracre (ed.), *The new Cambridge medieval history* 1, Cambridge, 639-659.
- Lerman, Z./E. Serova/D. Zvyagintsev, 2008: Diversification of rural incomes and non-farm rural employment: Survey evidence from Russia, in *The Journal of Peasant Studies* 35, 60-79.
- Leroy, M./M. Mangin/L. Hervé/B. Mostefa/R. Baraka, 2000: La sidérurgie dans l'est de la Gaule. L'organisation spatiale de la production de l'Âge du Fer au haut Moyen Âge, in *Gallia* 57, 11-21.
- Lefèvre, A., 2006: Les productions céramiques peintes et polies d'Île-de-France (VIIIe-Xe siècle), in V. Hincker/P. Husi, *Actes du Colloque de Caen 2004. La céramique du haut Moyen Âge (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe - Bilan et perspectives dix ans après le colloque d'Outreau. Condé-sur-Noireau*, Caen, 221-240.
- Lefèvre, A./L. Bourgeau/C. Brut/C. Claude/R. Guadagnin/S. Hurard/F. Lagarde, 2015: Premier aperçu sur l'artisanat potier en Ile-de-France au haut Moyen Âge, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 139-148.
- Lefèvre, A./X. Peixoto, 2015: Les ateliers de potiers de la rue Gaudray à Vanves (Hauts-de-Seine), in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 149-162.
- Lie, J., 1991: Embedding Polanyi's Market Society, in *Sociological Perspectives* 34, 219-235.
- Lie, J., 1992: The Concept of Mode of Exchange, in *American Sociological Review* 57, 508-523.
- Lie, J., 1997: Sociology of Markets, in *Annual Review of Sociology* 23, 341-360.
- Louis, E., 2015: Ateliers céramiques du Douaisis au haut Moyen Âge (VIe-XIIe siècles): un bilan, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 51-82.
- Loveluck, C., 2013: *Northwest Europe in the early Middle Ages: c. AD 600-1150; a comparative archaeology*, Cambridge.
- Loveluck, C./D. Tys, 2006: Coastal societies, exchange and identity along the Channel and southern North Sea shores of Europe, AD 600-1000, in *Journal of Maritime Archaeology* 1, Issue 2, 140-169.
- Maczek, D., 2016: *It Is to the Water That It Must Return. An Inquiry into the Water Deposition of Swords in the Carolingian Period (ca. 750 - 1000 AD) in North-western Europe*, Leiden (unpublished MA thesis University Leiden).
- Madsen, H.J., 2004: Pottery from the 8th-9th centuries, in M. Bencard/A.K. Rasmussen/H.B. Madsen, *Ribe excavations 1970-1976, Volume 5*, 223-270.
- Magagna, V.V., 1991: *Communities of Grain: Rural Rebellion in Comparative Perspective*, Ithaca.
- Mainman, A.J., 1990: *Anglo-Scandinavian pottery from 16-22 Coppergate*, The Archaeology of York 1616/5, York.
- Mani, C./O. Simonin/C. Peter, 2015: Le centre potier de Sevrey en Bourgogne: état de la recherche et apports des fouilles récentes à la connaissance des structures du haut Moyen Âge et du Moyen Âge central, in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 265-282.
- Mangartz, F., 2008: *Römischer Basaltlava-Abbau zwischen Eifel und Rhein*, Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums 75, Mainz.
- Mauss, M., 1967: *The gift: forms and functions of exchange in archaic societies*, New York.

- McCormick, M., 2001: *Origins of the European economy: Communications and commerce, A.D. 300-900*, Cambridge.
- McDonnell, J.G./A. Mills, 1992: *The Identification and Analysis of the Slags from Burton Dassett, Warwickshire*, Ancient Monuments Laboratory Report 47/92, London.
- Meens, R., 1995: Pollution in the early middle ages: The case of the food regulation in penitentials, in *Early medieval Europe* 4, 3-19.
- Meijlink, B.H.F.M., 2005: *Archeologisch onderzoek in het tracé van de rondweg Alphen (gemeente Alphen-Chaam) in opdracht van de provincie Noord-Brabant. Vindplaatsen 6 Molenbaan. 5 Prinsenhoef en 3 Belslijntje*, ADC-rapport 399, Amersfoort.
- Melkert, M.J.A., 2015: Natuursteen, in J. Dijkstra, *Bewoningssporen uit de IJzertijd, Laat-Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen aan de Eerdweg in Beegden. Een archeologische opgraving*, ADC-rapport 3859, 58-64.
- Mervis, D./T. Deville, 2014: *Eikevelden te Geel, Rapportage vlakdekkende opgraving*, Condor Rapporten 56, Bilzen.
- Middleton, N., 2005: Early medieval port customs, tolls and controls on foreign trade, in *Early Medieval Europe* 13, 313-358.
- Miller, D., 1985: *Artefacts as categories: A study of ceramic variability in central India*, Cambridge.
- Mittendorff, E. 2007: *Huizen van heren : archeologisch onderzoek naar het proces van verstedelijking en de vorming van een stedelijke elite in het Polstraatkwartier van Deventer, ca. 800-1250*, Rapportages Archeologie Deventer 20, Deventer.
- Moerman, J.D., 1928: IJzerkuilen op de Veluwe, in *Tijdschrift KNAG 2e reeks deel XLV, no. 4*, 744-758.
- Moerman, J.D. 1957: Oude smeedijzerindustrie: IJzerkuilen en klapperstenen, in *Bijdragen en Mededelingen Gelre* 56, 3-32.
- Moerman, J.D., 1960: Oude smeedijzerindustrie II: de techniek, in *Bijdragen en Mededelingen Gelre* 59, 1-37.
- Moerman, J.D., 1968/69: Oude smeedijzerindustrie III: Beschrijving der overblijfselen, in *Bijdragen en Mededelingen Gelre* 63, 1-30.
- Moerman, J.D. 1970: Oude smeedijzerindustrie III: de techniek, in *Bijdragen en Mededelingen Gelre* 64, 1-41.
- Moreland, J., 2000: Concepts of the early medieval economy, in I.L. Hansen/C. Wickham, *The long eighth century. Production, distribution and demand*, Leiden, 1-34.
- Müssemeier, U., 2012: *Die merowingerzeitlichen Funde aus der Stadt Bonn und ihrem Umland*, Rheinische Ausgrabungen 67, Darmstadt.
- Müssemeier, U./M. Schneider, 2012: Keramikproduktion der späten Merowinger- und frühen Karolingerzeit in Bornheim-Walberberg, Rhein-Sieg-Kreis, in, H. Pantermehl/R. Schreg/L. Grunwald, *Hochmittelalterliche Keramik am Rhein. Eine Quelle für Produktion und Alltag des 9. bis 12. Jahrhunderts*, Mainz, 191-208.
- Nadan, A., 2007: Merchants and peasants in the Nazareth region, 1922 - 47, in *The Journal of Peasant Studies* 34, 51-68.
- Nash, M. (ed.), 1967: *Handbook of Middle American Indians, Volume 6. Social Anthropology*, Austin.
- Naylor, J.D., 2002: *An archaeology of trade in eastern England, c.650-900 CE*, Durham.
- Nieveler, E./F. Siegmund, 1999: The Merovingian chronology of the Lower Rhine Area: Results and problems, in J. Hines/K. Høilund Nielsen/ F. Siegmund, *The pace of change: studies in early-medieval chronology*, Oxford, 3-22.
- Nokkert, M./A.C. Aarts/H.L. Wynia, 2009: *Vroegmiddeleeuwse bewoning langs de A2. Een nederzetting uit de zevende en achtste eeuw in Leidsche Rijn*, Basisrapportage archeologie 26, Utrecht.
- Nooijen, C., 2000: Metaal, in J.W.M Oudhof/J. Dijkstra/A.A.A Verhoeven (eds.): *'Huis Malburg' van spoor tot spoor: een middeleeuwse nederzetting in Kerk-Avezaath*, Rapportage Archeologische Monumentenzorg 81, Amersfoort, 161-195.

- Nooijen, C., 2011: Metaalvondsten, in H.M. van der Velde (ed.), *Centrale erven langs de monding van de Oude Rijn gedurende de Vroege Middeleeuwen. Archeologisch onderzoek op en rond de Zanderij-Westerbaan in Katwijk. De projecten Duinvallei fase 8 en 9 en Colligny*, ADC-rapport 2846, Amersfoort, 71-78.
- Nooijen, C., 2012: De metaalvondsten, in J. Dijkstra (ed.), *Het domein van de boer en de ambachtsman. Een opgraving op het terrein van de voormalige fruitveiling te Wijk bij Duurstede: een deel van Dorestad en de villa Wijk archeologisch onderzocht*, ADC monografie 12, Amersfoort, 237-292.
- Nooijen, C., 2013a: Metaal, in G.L. Williams (ed.), *Een nieuw stukje Dorestad. Een archeologische opgraving op De Geer II in Wijk bij Duurstede*, ADC-rapport 3467, Amersfoort.
- Nooijen, C., 2013b: De metaalvondsten, in S. Ostkamp/H. Vanneste, *De Motte van Breust. De opgraving van een middeleeuwse kasteelheuvel en zijn omgeving in Eijsden-Breust, gemeente Eijsden-Margraten*, ADC monografie 15, Amersfoort, 108-110.
- Nooijen, C./H.M. van der Velde, 2015: Metaal en metaalslakken, in H.M. van der Velde (ed.), *De oudste boerderijen van Hummelo. Een archeologische opgraving langs de Keppelseweg te Hummelo (gemeente Bronckhorst)*, ADC rapport 3625, Amersfoort, 47-48.
- Nugent, S., 1993: *Amazonian Caboclo society : an essay on invisibility and peasant economy*, Providence.
- Op den Velde, W./D.M. Metcalf, 2003 [2007]: The monetary economy of the Netherlands, c. 690-c. 715 and the trade with England: a study of the sceattas of Series D, in *Jaarboek voor munt- en penningkunde* 90.
- Ortiz, S., 1987: Peasant culture, peasant economy, in T. Shanin (ed.), *Peasants and peasant societies : selected readings*, Oxford/New York, 300-303.
- Orton, C./P. Tyers/A. Vince, 1993: *Pottery in Archaeology*, Cambridge.
- Oudhof, J.W.M./J. Dijkstra/A.A.A. Verhoeven, 2000: *Archeologie in de Betuweroute 'Huis Malburg' van spoor tot spoor. Een middeleeuwse nederzetting in Kerk-Avezaath*, Rapportage Archeologische Monumentenzorg 81, Amersfoort.
- Oudhof, J.W.M./A.A.A. Verhoeven/I. Schuring, 2013: *Tiel rond 1000. Analyse van vier opgravingen in de Tielse binnenstad*, Amsterdam.
- Pantermehl, H./R. Schreg/L. Grunwald, 2012: *Hochmittelalterliche Keramik am Rhein. Eine Quelle für Produktion und Alltag des 9. bis 12. Jahrhunderts*, Mainz.
- Parkhouse, J., 1997: The distribution and exchange of Mayen lava quernstones in early medieval northwestern Europe, in G. de Boe/F. Verhaeghe, *Exchange and Trade in Medieval Europe: Papers of the "Medieval Europe Brugge 1997" Conference*, Volume 3, 97-106.
- Peen, C.H./B.A. van der Linden, 2006: De ijzerslakken en metaalvondsten van de Vinkenkamp, in B.A. van der Linden (ed.), *Waarderend proefsleuvenonderzoek en archeologische opgraving. Plangebied industrieterrein Vinkenkamp Zelhem*, Synthegra archeologie rapport 174073, Zelhem, 96-97.
- Peytremann, E., 2003: *Archéologie de l'habitat rural dans le nord de la France du Ier au XIIe siècle*, Saint-Germain-en-Laye.
- Pilø, L., 2011: The pottery, in D. Skre (ed.), *Things from the Town. Artefacts and Inhabitants in Viking-age Kaupang*, Kaupang Excavation Project Publication Series 3, Aarhus, 281-311.
- Pilø, L., D. Skre, 2011: Introduction to the site, in D. Skre (ed.), *Things from the Town. Artefacts and Inhabitants in Viking-age Kaupang*, Kaupang Excavation Project Publication Series 3, Aarhus, 17-26.
- Pirenne, H., 1937: *Mahomet et Charlemagne*, Paris.
- Piton, D. (ed.), 1993: *Travaux du Groupe de Recherches et d'Etudes sur la Céramique dans le Nord - Pas-de-Calais. Actes du colloque d'Outreau (10-12 avril 1992). La céramique du Ve au Xe siècle dans l'Europe du nord-ouest*, Berck-sur-Mer.
- Pleiner, R., 2006: *Iron in Archaeology. Early European Blacksmiths*, Prague.
- Plumier-Torfs, J./S. Plumier-Torfs/M. Regnard/W. Dijkman (eds.), 1999: *Mosa Nostra. La Meuse mérovingienne de Verdun à Maastricht Ve-VIIIe siècles*, Namur.

- Polanyi, K., 1957: *The Great Transformation. The Political and Economic Origins of Our Time*, Boston.
- Popkin, S., 1980: The Rational Peasant: The Political Economy of Peasant Society, in *Theory and Society* 9, 411-471.
- Prévot, M./R. Prouteau, 2015: Un four de potier de l'époque carolingienne découvert à Ludres (Meurthe-et-Moselle), in F. Thuiller/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 261-264.
- Querrien, A./N. Roy, 2015: De l'argile au produit fini: l'atelier de potier de Moulins-sur-Céphons (Indre), in F. Thuiller/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 213-226.
- Ranger, T.O., 1987: Peasant Consciousness: Culture and Conflict in Zimbabwe, in T. Shanin (ed.), *Peasants and peasant societies : selected readings*, Oxford/New York, 311-328.
- Redknap, M., 1999: Die römischen und mittelalterlichen Töpfereien in Mayen, in *Berichte zur Archäologie an Mittelrhein und Mosel* 6, Trier, 11-402.
- Röber, R. 1990: *Die Keramik der frühmittelalterlichen Siedlung von Warendorf: Ein Beitrag zur sächsischen Siedlungsware Nordwestdeutschlands*, Bonn.
- Roopnaraine, T., 2001: Constrained Trade and Creative Exchange on the Barima River, Guyana, in *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 7, 51-66.
- Roxburgh, M.A./H.D.J. Huisman/B. van Os, 2014: All change? The end of a metalworking tradition in early medieval Frisia, in *De Vrije Vries* 94, 19-30.
- Roxburgh, M.A./H.D.J. Huisman/B. van Os, 2016: The Cross & the Crucible: The production of Carolingian Disc Brooches as Objects of Religious Exchange?, in *Medieval and Modern Matters* 5, 117-132.
- Roy, N., 1993: Un atelier de poterie du haut Moyen Âge en forêt de La Londe pres de Rouen, Seine-Maritime: état de la recherche, in D. Piton (ed.), *Travaux du Groupe de Recherches et d'Etudes sur la Céramique dans le Nord - Pas-de-Calais. Actes du colloque d'Outreau (1 0-12 avril 1992). La céramique du Vème au Xème siècle dans l'Europe du nord-ouest*, Berck-sur-Mer, 341-353.
- Roymans, N., 1995: The cultural biography of urnfields and the long-term history of a mythical landscape, in *Archaeological Dialogues* 2, 2-38.
- Saal, E., 2012: Gefäßbeigabe: (k)ein Auslaufmodell. Beispiele zu spätmerowingisch-frühkarolingischen Keramikgefäßen aus dem Gräberfeld von Rhens am Mittelrhein, in H. Pantermehl/R. Schreg/L. Grunwald, *Hochmittelalterliche Keramik am Rhein. Eine Quelle für Produktion und Alltag des 9. bis 12. Jahrhunderts*, Mainz, 179-190.
- Samson, W., 2011: *Het kogelpotaardewerk van Noord-Nederland. De productie van kogelpotaardewerk: lokaal of regionaal?*, Groningen (unpublished MA thesis Rijksuniversiteit Groningen).
- Sanke, M., 1999: 'Wikingerschutt' aus Deventer und Zutphen. Zwei enddatierte Keramikkomplexe mit rheinischer Importware aus den Niederlanden, in S. Brather/C. Bucker/M. Hoepfer (ed.), *Archäologie als Sozialgeschichte. Studien zu Siedlung, Wirtschaft und Gesellschaft im frühgeschichtlichen Mitteleuropa. Festschrift für Heiko Steuer zum 60. Geburtstag*, Rahden, 251-267.
- Sanke, M., 2002: *Die mittelalterliche Keramikproduktion in Brühl-Pingsdorf: Technologie - Typologie - Chronologie*, Rheinische Ausgrabungen 50, Mainz.
- Schiffer, M.B., 1987: *Formation processes of the archaeological record*, Albuquerque.
- Schindler, R., 1959: Entwicklungstendenzen der Hamburger Keramik des 8. bis 10. Jahrhunderts, in *Praehistorische Zeitschrift* 37, 57-71.
- Schneider, S./P.A. Niederle, 2010: Resistance strategies and diversification of rural livelihoods: the construction of autonomy among Brazilian family farmers, in *The Journal of Peasant Studies* 37, 379-405.

- Schön, V., 1995: *Die Mühlsteine von Haithabu und Schleswig. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte des mittelalterlichen Mühlenwesens in Nordwesteuropa*, Berichte über die Ausgrabungen in Haithabu 31, Neumünster.
- Schotten, J., 2012: Kogelpot-aardewerk uit Noord-Limburg, in *Maasgouw* 131, 132-139.
- Schüren, U., 2003: Reconceptualizing the Post-peasantry: Household Strategies in Mexican Ejidos, in *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 75, 47-63.
- Schultze, J., 2005: Zur Frage der Entwicklung des zentralen Siedlungskernes von Haithabu, in C. Dobiati (ed.), C. Dobiati (Hrsg.), *Reliquiae Gentium. Festschrift für H.W. Böhme zum 65. Geburtstag*, Rahden, 359-373.
- Scott, J.C., 1976: *The Moral Economy of the Peasant: Rebellion and Subsistence in Southeast Asia*, New Haven.
- Shanin, T., 1973: The Nature and logic of the peasant economy. 1: A generalisation, in *The journal of peasant studies* 1, 63-80.
- Shanin, T. (ed.), 1987: *Peasants and Peasant societies. Selected readings*, Oxford/New York.
- Shaw, B.D., 1981: Rural markets in North Africa and the political economy of the roman Empire, in *Antiquités africaines* 17, 37-83.
- Siegmund, F., 1998: *Merowingerzeit am Niederrhein. Die frühmittelalterlichen Funde aus dem Regierungsbezirk Düsseldorf und dem Kreis Heinsberg*, Rheinische Ausgrabungen 34, Köln.
- Sindbaek, S.M., 2007: The Small World of the Vikings: Networks in Early Medieval Communication and Exchange, in *Norwegian archaeological review* 40, 59-74.
- Sindbaek, S.M., 2011: Silver Economies and Social Ties: Long-Distance Interaction, Long-Term Investments – and why the Viking Age happened, in J.A. Graham-Campbell/S.M. Sindbaek/G. Williams, *Silver economies, monetisation and society in Scandinavia, AD 800 – 1100*, Aarhus, 41-65.
- Skre, D., 2007: Post-substantivist Towns and Trade AD 600–1000, in D. Skre (ed.), *Means of Exchange. Dealing with Silver in the Viking Age*, Kaupang Excavation Project Publication Series, Volume 2, Aarhus, 327-341.
- Skre, D., 2012: Markets, towns and currencies in Scandinavia ca. AD 200-1000, in S. Gelichi/R. Hodges, *From one sea to another: trading places in the European and Mediterranean early Middle ages ; proceedings of the International Conference Comacchio, 27th - 29th March 2009*, Turnhout, 47-63.
- Skre, D., 2013: Money and trade in Viking-Age Scandinavia, in M. Bogucki/M. Rebkowski (eds.), *Economies, monetisation and society in the west Slavic lands*, Szczecin, 75-88.
- Spek, T./L. van Exter, 2007: Bewonings- en ontginningsgeschiedenis van het kerspel Raalte tijdens de Middeleeuwen en de Vroege Nieuwe tijd, in H.M. van der Velde (ed.), *Germanen, Franken en Saksen in Salland. Archeologisch en landschappelijk onderzoek naar de geschiedenis van het landschap en nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen in centraal Salland. Een Archeologische Opgraving*, ADC Monografie 1, Amersfoort, 401-530.
- Stampfuss, R., 1939: *Der Spät-fränkische Sippenfriedhof von Walsum*, Quellenschriften zur Westdeutschen Vor- und Frühgeschichte 1, Leipzig.
- Steuer, H., 1975: Frühgeschichtliche Keramik aus der Siedlung Liebenau, in *Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte* 44, 199-257.
- Steuer, H., 1987: Der Handel der Wikingerzeit zwischen Nord- und Westeuropa aufgrund archäologischer Zeugnisse, in *Untersuchungen zu Handel und Verkehr der vor- und frühgeschichtlichen Zeit* 4, 113-197.
- Stilke, H., 2001: Tatinger Ware, in H. Lüdtkke/K. Schietzel (eds.), *Handbuch zur mittelalterlichen Keramik in Nordeuropa*, Neumünster, 257-270.
- Stilke, H./A. Hein/H. Mommsen, 1999: Neutronenaktivierungsanalysen an mittelalterlicher Keramik aus Mayen und an Tatinger Ware, in *Berichte zur Archäologie an Mittelrhein und Mosel* 6, Trier, 403-418.

- Svensson, E., 2007: Before a world-system? The peasant-artisan and the market, in J. Klápště/P. Sommer (eds.), *Arts and Crafts in Medieval Rural Environment. L'artisanat rural dans le monde médiéval. Handwerk im mittelalterlichen ländlichen Raum. Ruralia VI, 22nd – 29th September 2005, Szentendre – Dobogókő Hungary*, Turnhout, 189–199.
- Svensson, E./S. Bodin/H. Hullung/S. Pettersson, 2009: The Crofter and the Iron Works: The Material Culture of Structural Crisis, Identity and Making a Living on the Edge, in *International Journal of Historical Archaeology* 13, 183-205.
- Svensson, P., 2006: Peasants and Entrepreneurship in the Nineteenth-Century Agricultural Transformation of Sweden, in *Social Science History* 30, 387-429.
- Theuws, F., 1994: *Legenda voor een paleogeografische kaart van de zandgronden in oost Noord-Brabant in de Middeleeuwen*, Amsterdam (unpublished paper).
- Theuws, F.C.W.J., 2001: rev. of: Siegmund, F., 1998: Merowingerzeit am Niederrhein. Die frühmittelalterlichen Funde aus dem Regierungsbezirk Düsseldorf und dem Kreis Heinsberg, Köln, *Germania* 79, 194-199.
- Theuws, F.C.W.J., 2003: *De sleutel van Sint Servaas. Uitwisseling, religie, identiteit en centrale plaatsen in de Vroege Middeleeuwen*, Amsterdam.
- Theuws, F., 2004: Exchange, religion, identity and central places in the early Middle Ages, in *Archaeological Dialogues* 10, 121-138.
- Theuws, F.C.W.J., 2007: Where is the eighth century in the towns of the Meuse valley?, in J. Henning (ed.), *Post-Roman towns, trade and settlement in Europe and Byzantium, part 1*, Berlin, 153-164.
- Theuws, F.C.W.J., 2010: Early medieval transformations: aristocrats and dwellers in the pagus Texandria. A publication programme, in *Medieval and Modern Matters* 1, 37-72.
- Theuws, F.C.W.J., 2012: River-based trade centres in early medieval northwestern Europe. Some 'reactionary' thoughts, in S. Gelichi/R. Hodges, *From one sea to another. Trading places in the European and Mediterranean early Middle ages*, Turnhout, 25-45.
- Theuws, F.C.W.J., 2014: *De boer en de koning in vroegmiddeleeuws Noordwest-Europa*, Leiden.
- Theuws, F.C.W.J., in press a.: Peasant agency, long distance trade and the early medieval economy.
- Theuws, F.C.W.J., in press b.: Reversed directions: re-thinking sceattas in the Netherlands and England.
- Theuws, F./M. Dijkstra, 2017: The strategraphic sequence and history of depositions on the Vrijthof Square, in F. Theuws/M. Kars (eds), *The Saint-Servatius complex in Maastricht. The Vrijthof excavations (1969-1970). Roman infrastructure – Merovingian cemetery – Carolingian cemetery – early town development*, Bonn, 98-154.
- Theuws, F./M. Van der Heiden/J. Verspay, 2011: *De archeologie van de Brabantse akkers. Toegelicht aan de hand van het onderzoek van de Universiteit van Amsterdam in Veldhoven*. Amsterdam.
- Thörle, S., 2001: *Gleicharmige Bügelfibeln des frühen Mittelalters*, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 81, Bonn.
- Tischler, F., 1952: Zur datierung der Frühmittelalterlichen Tonware von Badorf, Ldkr. Köln, in *Germania* 30, 194-200.
- Tulp, C., 1997: Early medieval metal-working at the Terp Tjitsma (Frisia, The Netherlands), in G. de Boe/F. Verhaeghe (eds.), *Material Culture in Medieval Europe. Papers of the "Medieval Europe Brugge 1997" Conference*, 7, Zellik, 53-59.
- Tulp, C., 2003: Tjitsma, Wijnaldum: An Early Medieval Production Site in the Netherlands, in T. Pestell/K. Ulmschneider (eds.), *Markets in early medieval Europe*, 221-233.
- Thuillier, F., 2015: L'atelier de potiers carolingien de la rue de Cassel à Racquinghem (Pas-de-Calais), in F. Thuillier/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 123-138.

- Thuiller, F./E. Louis, 2015: *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen.
- Thuillier, F./J.-C. Routier/ A. Bocquet-Liénard/ V. Harnay, 2015: L'atelier de potiers carolingien de " la Fontaine aux Linottes " à La Calotterie (Pas-de-Calais), in F. Thuiller/E. Louis, *Tourner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 103-122.
- Ufkes, A., 2011: *Een archeologische opgraving in de vroegmiddeleeuwse ringwalburg van Domburg, gem. Veere (Z.)*, ARC-rapport 2010-223, Groningen.
- Van Beek, R., 2009: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen de vroege prehistorie en middeleeuwen*, Wageningen (PhD thesis Wageningen University).
- Van Bellingen, S., 1988: *Gelijkarmige fibulae uit de Merovingische en Karolingische periode in België en Noord-Frankrijk*, Brussel (unpublished MA thesis, Vrije Universiteit Brussel).
- Van Benthem, A., 2012: *De Vroonacker ontsloten. Een archeologische opgraving te Diessen, gemeente Hilvarenbeek*, ADC-rapport 2406, Amersfoort.
- Van der Feijst, L./J. de Bruin/E. Blom (eds.), 2008: *De nederzetting te Naaldwijk II. Terug naar de sporen van Holwerda*, ADC rapport 1271, Amersfoort.
- Van der Kuijl, E.E.A., 2003: *Archeologische Begeleiding. Hoek Stikkenweg-Gildenweg, Zelhem*, Synthegra archeologie rapport 173040, Zelhem.
- Van der Linden, B.A. (ed.), 2006: *Waarderend proefsleuvenonderzoek en archeologische opgraving. Plangebied industrieterrein Vinkenkamp Zelhem*, Synthegra archeologie rapport 174073, Zelhem.
- Van der Ploeg, J.D., 2010: The peasantries of the twenty-first century: the commoditisation debate revisited, in *The Journal of Peasant Studies* 37, 1-30.
- Van der Veken, B./E. Blom (eds.), 2012: *Veldhoven - Zilverackers, deelgebied 3: Schootackers. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven*, ADC-Rapport 2716, Amersfoort.
- Van der Velde, H.M. (ed.), 2008: *Cananfaten en Friezen aan de monding van de Rijn. Tien jaar Archeologisch onderzoek op de Zanderij-Westerbaan te Katwijk (1996-2006)*, ADC Monografie 5, Amersfoort.
- Van der Velde, H.M., 2011a: *Wonen in een grensgebied. Een langetermijngeschiedenis van het Oost-Nederlandse cultuurlandschap (500 v. Chr.-1300 na Chr.)*, Nederlandse Archeologische Rapporten 40, Amersfoort.
- Van der Velde, H.M. (ed.), 2011b: *Centrale erven langs de monding van de Oude Rijn gedurende de Vroege Middeleeuwen. Archeologisch onderzoek op en rond de Zanderij-Westerbaan in Katwijk. De projecten Duinvallei fase 8 en 9 en Colligny*, ADC-rapport 2846, Amersfoort.
- Van der Velde, H.M. (ed.), 2015: *De oudste boerderijen van Hummelo. Een archeologische opgraving langs de Keppelseweg te Hummelo (gemeente Bronckhorst)*, ADC rapport 3625, Amersfoort.
- Van Doesburg, J./J.W. de Kort/P.A.C. Schut, 2011: *IJzer en Aarde. Waarderend onderzoek naar een ringvormig aardwerk in Appel (gemeente Nijkerk) in 2008*, Rapportage Archeologische Monumentenzorg 185, Amersfoort.
- Van Es, W.A., 1967: *Wijster. A native village beyond the imperial frontier. 150-425 A.D.*, *Palaeohistoria* 11, Groningen.
- Van Es, W.A., 1990: Dorestad centred, in J.C. Besteman/J.M. Bos/H.A. Heidinga (eds.), *Medieval archaeology in the Netherlands. Studies presented to H.H. van Regteren Altena*, Assen/Maastricht, 151-182.
- Van Es, W.A./R.P. Schoen, 2008: Het vroegmiddeleeuwse grafveld van Zweeloo, in *Palaeohistoria* 49/50, 795-935.
- Van Es, W.A./W.J.H. Verwers, 1980: *Excavations at Dorestad 1. The Harbour: Hoogstraat I*, Nederlandse Oudheden 9, Amersfoort.

- Van Es, W.A./W.J.H. Verwers, 1993: Le commerce de céramiques carolingiennes aux Pays-Bas, in D. Piton (ed.), *Travaux du Groupe de Recherches et d'Etudes sur la Céramique dans le Nord - Pas-de-Calais. Actes du colloque d'Outreau (1 0-12 avril 1992). La céramique du Vème au Xème siècle dans l'Europe du nord-ouest*, Berck-sur-Mer, 227-236.
- Van Es, W.A./W.J.H. Verwers, 2009: *Excavations at Dorestad 3. Hoogstraat O, II-IV*, Nederlandse Oudheden 16, Amersfoort.
- Van Es, W.A./W.J.H. Verwers, 2015: *Excavations at Dorestad 4. The Settlement on the River Bank Area*, Nederlandse Oudheden 18, Amersfoort.
- Van Heeringen, R.M., 1985: Typologie, Zeitstellung und Verbreitung der in die Niederlande importierten vorgeschichtlichen Mahlsteine aus Tephrit, in *Archäologisches Korrespondenzblatt* 15, 371-385.
- Van Heeringen, R.M. van, 1995: Het aardewerk, in R.M. van Heeringen/P.A. Henderikx/A. Mars (eds.), *Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland*, Goes/Amersfoort, 145-55.
- Van Heeringen, R.M./R. Schrijvers/W. Weerheijm 2014: *Goud van oud. Apeldoornse bouwstenen voor de Veluwe archeologie*, SAGA-rapport 2, Apeldoorn.
- Van Hoof, L.G.L./A. Koster, 2002: Een ambachtelijke zone: resten van metaalbewerking en maalstenen, in L.G.L. van Hoof/R. Jansen, *Archeologisch Onderzoek A50 te Uden - bewoning uit de ijzertijd en de middeleeuwen. Een verkennend en een definitief archeologisch onderzoek te Uden-Schouwstraat in opdracht van Rijkswaterstaat*, Archol-rapport 12, Leiden, 64-69.
- Van Lanen, R.J./B.J. Groenewoudt/T. Spek/E. Jansma, 2016: Route persistence. Modelling and quantifying historical route-network stability from the Roman period to early-modern times (AD 100–1600): a case study from the Netherlands, in *Archaeological and Anthropological Sciences* 10, 1037-1052.
- Van Lanen, R.J./E. Jansma/J. Van Doesburg/B.J. Groenewoudt, 2016: Roman and early-medieval long-distance transport routes in northwestern Europe: Modelling frequent-travel zones using a dendroarchaeological approach, in *Journal of Archaeological Science* 73, 120-137.
- Van Lanen, R.J./M.C. Kosian/B.J. Groenewoudt/E. Jansma, 2015: Finding a Way: Modeling Landscape Prerequisites for Roman and Early-Medieval Routes in the Netherlands, in *Geoarchaeology: An International Journal* 30, 200-222.
- Van Lanen, R.J./M.C. Kosian/B.J. Groenewoudt/T. Spek/E. Jansma, 2015: Best travel options: Modelling Roman and early-medieval routes in the Netherlands using a multi-proxy approach, in *Journal of Archaeological Science: Reports* 3, 144-159.
- Van Nie, M., 1990: *Ertswinning en ijzerproductie op de Veluwe. Aanzet tot nader onderzoek*, Amsterdam (unpublished MA thesis University of Amsterdam).
- Van Nie, M., 1993: A short introduction to the iron production in the Netherlands, in *IJzersterk: experimenten ijzer winnen en smeden te Eindhoven*, Ommel, 12-15.
- Van Nie, M., 1995: Three iron-producing areas in the Netherlands: Contrasts and similarities, in G. Magnusson (ed.), *The importance of ironmaking. Technical innovation and social change, papers presented at the Norberg conference on May 8-13, 1995, Volume 1*, Stockholm, 100-106.
- Van Nie, M., 1997: Early medieval iron production and its organisation in the Veluwe area, the Netherlands, in G. de Boe/F. Verhaeghe (eds.), *Material Culture in Medieval Europe. Papers of the "Medieval Europe Brugge 1997" Conference*, 7, Zellik, 33-41.
- Van Os, B.J.H., 2012: Aanwijzingen voor de productie van messing, in J. Dijkstra (ed.), *Het domein van de boer en de ambachtsman. Een opgraving op het terrein van de voormalige fruitveiling te Wijk bij Duurstede: een deel van Dorestad en de villa Wijk archeologisch onderzocht*, ADC monografie 12, Amersfoort, 406-410.
- Van Vliet, K., 2002: *In kringen van Kanunniken. Munsters en kapittels in het bisdom Utrecht 695-1227*, Zutphen (PhD thesis University of Amsterdam).

- Van Wersch, L., 2011: *Céramiques et verres mérovingiens dans la vallée mosane. Apports de l'archéologie et de l'archéométrie à l'histoire économique, sociale et culturelle*, Liège.
- Van Zon, M./M.F.P. Dijkstra, 2015: *600 jaar middeleeuwse bewoning op het terrein van de voormalige textiel fabriek HaVeP. Aanvullend inventariserend veldonderzoek en opgraving in plangebied Puijacker te Tilburg*, Archol-rapport 177, Leiden.
- Verbeek, C./S. Delaruelle, 2004: De Middeleeuwen op het HSL-traject, in C.Verbeek/S. Delaruelle/J. Bungeneers (eds.), *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, 265-313.
- Verhoeven, A.A.A., 1993: Vroeg-middeleeuws aardewerk in de Kempen, in *Brabants Heem* 45, 62-80.
- Verhoeven, A.A.A., 1998: *Middeleeuws gebruiks aardewerk in Nederland (8ste-13de eeuw)*, Amsterdam Archaeological Studies 3, Amsterdam.
- Verhoeven, A.A.A., 2008: Handgemaakt en gedraaid aardewerk uit de middeleeuwen, in J.A.W. Nicolay (ed.), *Archeologische opgravingen bij Midlaren (Noord-Drenthe). 6000 jaar bewoning op de overgang van Hondsrug naar Hunzedal*, Groningen, 305-323.
- Verhoeven, A.A.A., 2010: Formation Processes in Postholes, in *Medieval and Modern Matters* 1, 269-276.
- Verhoeven, A.A.A., 2013: Aardewerk uit Tiel rond 1000, in J.W.M. Oudhof/A.A.A. Verhoeven/I. Schuring, *Tiel rond 1000. Analyse van vier opgravingen in de Tielse binnenstad*, Amsterdam, 116-120.
- Verhoeven, A.A.A., 2015: La fin du monde franc. Aperçu de la production et de la consommation de céramique mérovingienne aux Pays-Bas, in F. Thuiller/E. Louis, *Turner autour du pot... Les ateliers de potiers médiévaux du Ve au XIIe siècle dans l'espace européen ; actes du colloque international de Douai (5-8 octobre 2010)*, Caen, 499-510.
- Verhulst, A.E., 1999: *The rise of cities in North-West Europe*, Cambridge.
- Verhulst, A.E., 2002: *The Carolingian economy*, New York.
- Verlinde, A.D., 1987: Archeologische kroniek van Overijssel over 1986, in *Overijsselse Historische Bijdragen* 102, 169-187.
- Verlinde, A.D., 1990: Archeologische kroniek van Overijssel over 1989, in *Overijsselse Historische Bijdragen* 105, 123-158.
- Verlinde, A.D., 1993: Archeologische kroniek van Overijssel over 1992, in *Overijsselse Historische Bijdragen* 108, 131-150.
- Vermuelen, B./E. Mittendorff/I. Hermsen, 2009: *Achterblijvers in de Volksverhuizingstijd Archeologisch onderzoek in het kader van de aanleg van de zweedse Tunnel, Colmschate (gemeente Deventer)*, Rapportages Archeologie Deventer 27, Deventer.
- Verstappen, P., 2015: Vroegmiddeleeuws handgevoemd aardewerk in de provincie Antwerpen, in *Terra Incognita* 7, 93-106.
- Verwers, W.J.H./A.E. Botman, 1999: Absolute Dating of Early Medieval Wells in Wijk bij Duurstede, in H. Sarfatij/W.J.H. Verwers/P.J. Woltering (eds.), *In Discussion with the Past, Archaeological studies presented to W.A. van Es*, Amersfoort, 243-251.
- Vroom, J., 2009: Medieval ceramics and the archaeology of consumption in Eastern Anatolia, in T. Vorderstrasse/J. Roodenberg (eds.), *Archaeology of the Countryside in Medieval Anatolia*, Leiden, 235-258.
- Wagner, A./J. Ypey, 2011: *Das Gräberfeld auf dem Donderberg bei Rhenen: Katalog*, Leiden.
- Wagner, K.H./L. Hussong/H. Mylius, 1938: Fränkische Siedlung bei Gladbach, Kreis Neuwied, in *Germania* 22, 180-190.
- Walsh-Dilley, M., 2013: Negotiating hybridity in highland Bolivia: indigenous moral economy and the expanding market for quinoa, in *The Journal of Peasant Studies* 40, 659-682.
- Wamers, E., 1994: Karolingerzeit, in *Reallexicon der Germanischen Altertumskunde* 8, 586-602.
- Weiner, A.B., 1992: *Inalienable possessions. The paradox of keeping while giving*, Berkeley.

- Wennink, S., 2010: *Het aardewerk van Pesse. Een onderzoek naar een middeleeuwse nederzetting*, Groningen (unpublished MA thesis Rijksuniversiteit Groningen).
- Wessling, W., 1973: Das Jagdprivileg Kaiser Otto II. für die Kölner Domkirche aus dem Jahre 973, in *Zeitschrift für Jagdwissenschaft* 19, 98-109.
- Wickham, C., 2005: *Framing the Early Middle Ages. Europe and the Mediterranean, 400-800*, Oxford.
- Wickham, C. 2010: *The Inheritance of Rome. A History of Europe from 400 to 1000*, London.
- Wolf, E.R., 1966: *Peasants*, New Jersey.
- Wolf, E.R., 1969: *Peasant wars of the twentieth century*, New York.
- Wood, I., 2013: Entrusting Western Europe to the church, 400-750, in *Transactions of the Royal Historical Society* 23, 37-73.
- Wood, I., 2018: *The Transformation of the Roman West*, Amsterdam.
- Woodward, D., 1985: Swords into Ploughshares: Recycling in Pre-Industrial England, in *The economic history review* 38, 175-191.
- Young, J./A.G. Vince, 2009: Anglo-Saxon Pottery, in D.H. Evans/C.P. Loveluck (eds.), *Life and economy at early medieval Flixborough*, Oxford, 339-401.